

Metsäsektorin suhdannekatsaus ja koronan vaikutukset pitkällä aikavälillä

Matleena Kniivilä, Jari Viitanen, Antti Mutanen, Johanna
Routa, Jussi Leppänen

MMM:n puumarkkinatyöryhmän kokous 20.11.2020

Ennusteiden tekemisen logiikka

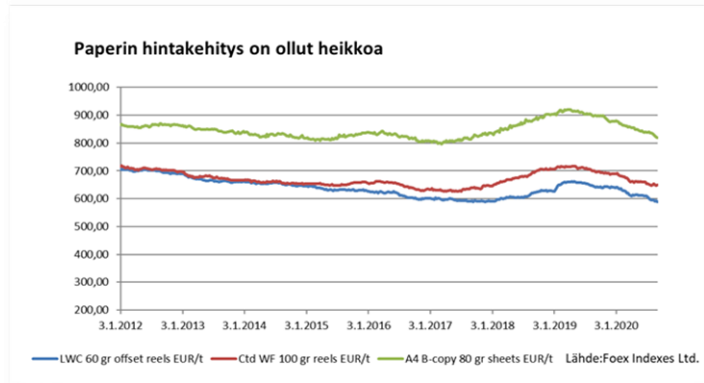
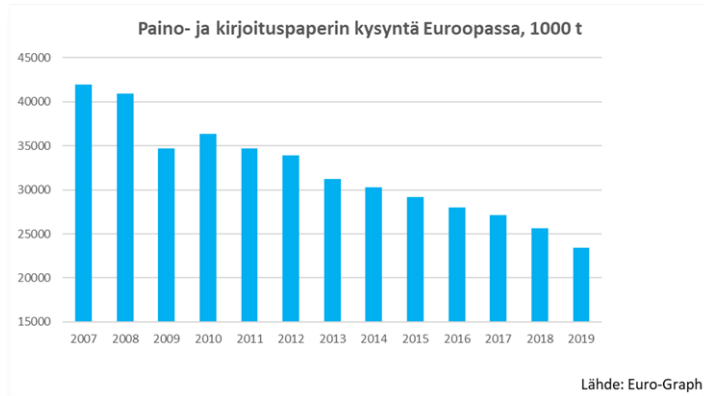
Ennusteet perustuvat johdetun kysynnän periaatteeseen:

Metsäteollisuustuotteiden viennin kohdealueiden arvioitu talouskehitys, kysynnän muutokset, valuuttakurssit, kilpailukyky,...

- Metsäteollisuustuotteiden kysyntä, tuotanto- ja vientimäärät sekä -hinnat
- Raakapuun kysyntä ja käyttö
- Vaikutukset raakapuu- ja bioenergiamarkkinoille sekä puun tuontiin
- Metsäteollisuuden ja -talouden kannattavuus, työllisyys

Ennusteet perustuvat syys-lokakuun 2020 vaihteen tietoihin

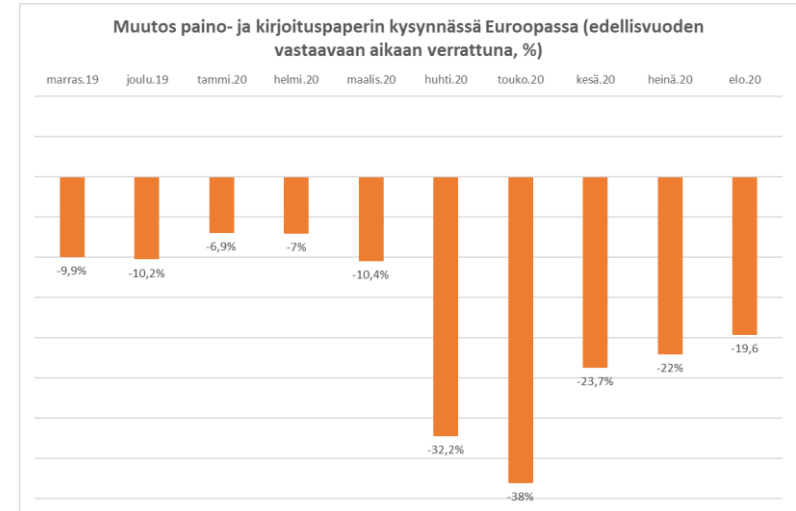
Paperin kysyntä heikentynyt Euroopassa jo vuosia

- Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä laskenut jo vuosia Euroopassa, muutos kiihtynyt viime vuosina
 - 2019: -8 % ja 2018: -6 %
- Paperin hintakehitys on ollut vaisua
 - Tuotannon kannattavuus oli kuitenkin vuosina 2018-2019 Suomessa hyvä
- Kysynnän vähentyessä myös tuotanto Suomessa vähentynyt
 - Vuoden 2019 lopussa tuotantokapasiteetti vajaan 20 % pienempi kuin viisi vuotta aiemmin

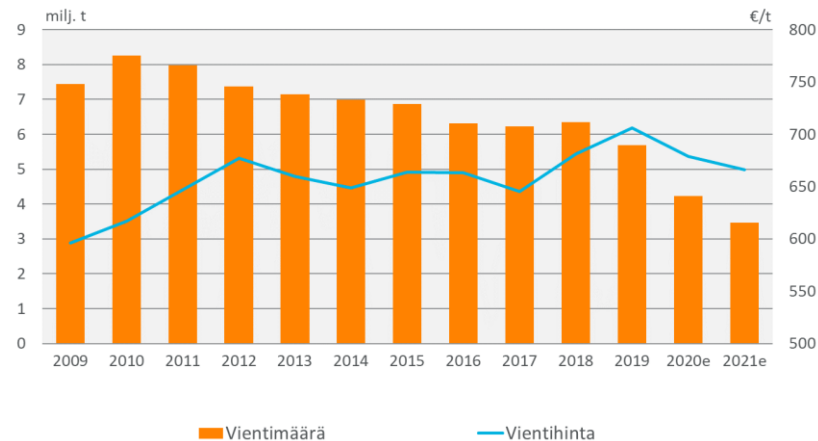
Pandemia romahdutti paperin kysynnän

- Keväällä pandemian seurauksena paino- ja kirjoituspaperin kysyntä laski voimakkaasti; lisäksi Suomen vientiin vaikuttivat työtaistelutoimet
- Paperin hinnat Euroopassa laskeneet koko vuoden ja lasku on jatkunut syksyllä kysynnän ollessa heikkoa
- 2020-21 tuotantoa Suomessa pienentävät koneiden sulkemiset ja heikko kysyntä
 - UPM 2019: Rauma, 0,265 milj. t, SC
 - UPM 2020: Kaipola, 0,45 milj. t sanomalehtipaperia, 0,27 milj. t päällystettyä mekaanista painopaperia
 - Stora Enso 2020: Oulu, n. 1 milj. t päällystettyä hienopaperia.

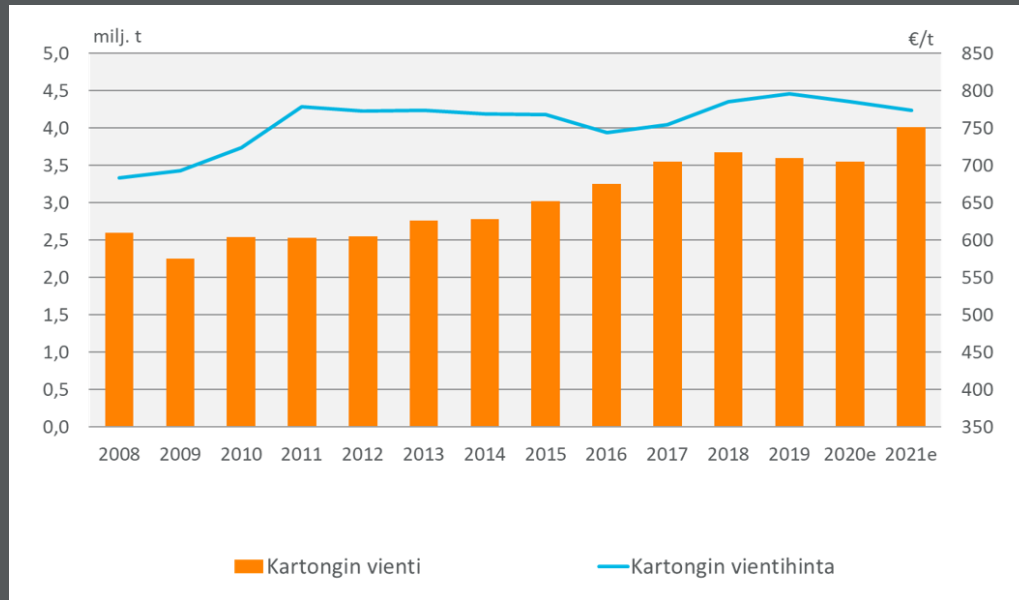
Paperin viennin määrä ja viennin nimellinen yksikköarvo 2009–2021e

- Ennuste vienti- ja tuotantomääristä:
 - 2020: -25%
 - 2021: -18%
- Hinnoissa lievä aleneva trendi
 - 2021 vientihintaa selittää myös tuotantorakenteen muutos
 - Hintakehitykseen vaikuttaa, miten paljon kulutustottumukset muuttuvat ja mitä tapahtuu tuotantokapasiteetin määrälle

Lähteet: Tulli ja Luke.

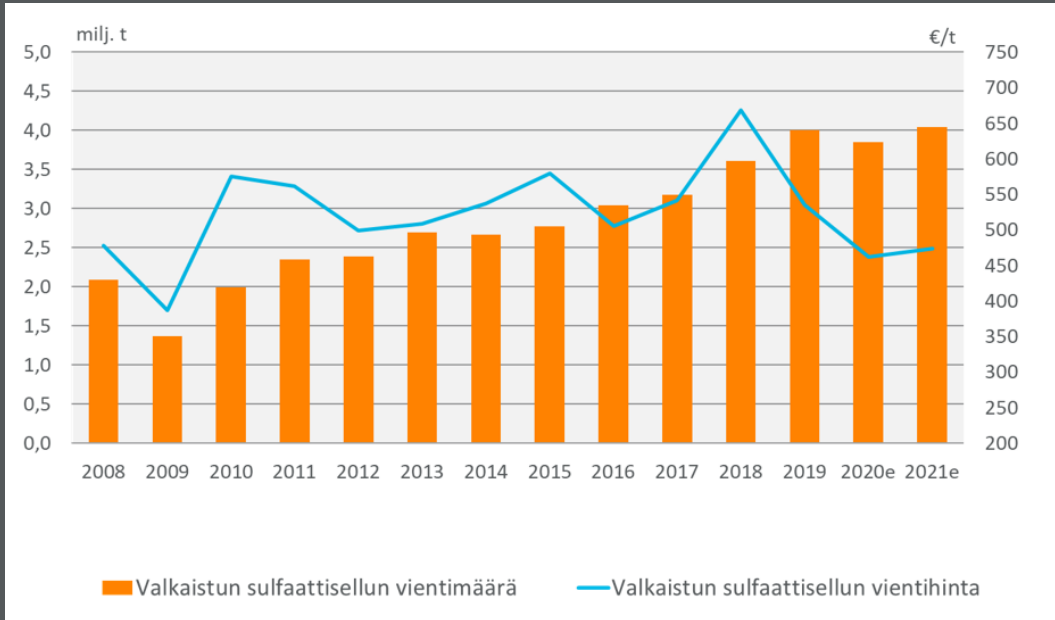
Kartonki nousee Suomen metsäteollisuuden tärkeimmäksi vientituotteeksi 2021

Lähteet: Tulli ja Luke.

- Pandemian alussa nettikauppa lisääntyi ja pakkausmateriaalien kysyntä kasvoi
- Taivekartongin kysyntää on vahvistanut erityisesti elintarvike- ja lääkepakkausten kysynnän kasvu
- Taivekartongin markkinatilanteen odotetaan säilyvän melko vakaana, mutta heikko talouskehitys jarruttaa kysyntää
- Suomen vienti- ja tuotantomäärä kasvaa ensi vuonna selvästi Oulun kraftlainerituotannon seurauksena
- Osin samasta syystä vientihinta alenee hieman
- Kartonki nousee Suomen metsäteollisuuden tärkeimmäksi (viennin arvo) vientituotteeksi ohi paperin

Sellun vienti kasvaa jälleen ensi vuonna

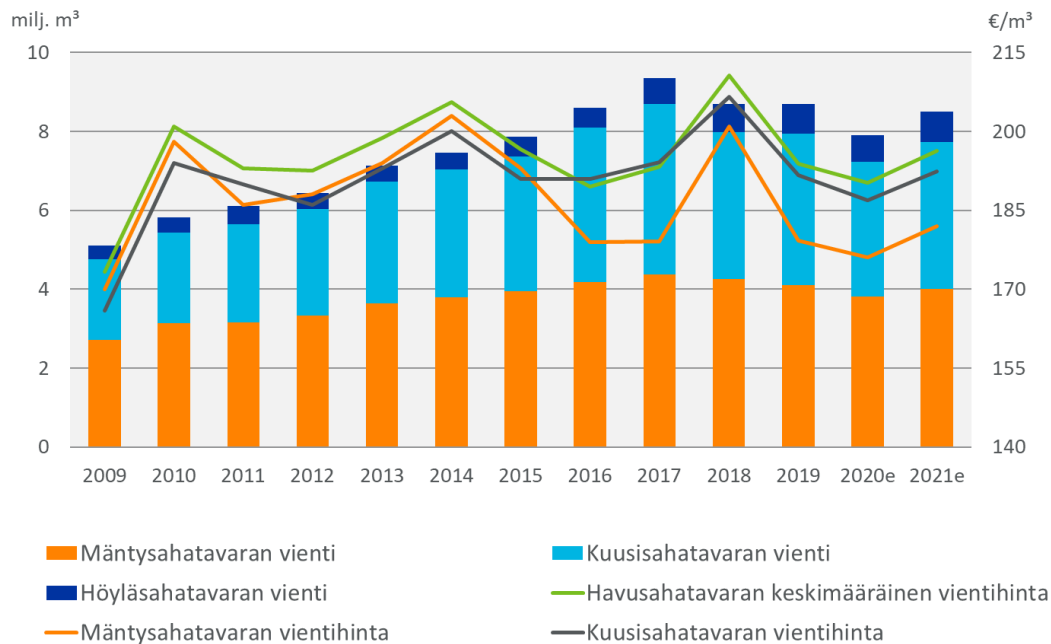
- Vuonna 2020 paino- ja kirjoituspapereiden kysynnän voimakas väheneminen on vetänyt sellun käytön ja kysynnän laskuun, mikä näkyy myös Suomen viennissä; myös työtaisteluilla vaikutusta
- Pehmopaperin ja pakkausmateriaalien kysyntä paikkaa paperista syntynyttä kysyntävajetta vain osittain
- Ensi vuonna kysyntä osin elpyy talouden elpyessä
- Hintataso poikkeuksellisen alhainen
 - ei ennakoida vielä suurta muutosta

Lähteet: Tulli ja Luke.

Puutuoteteollisuuden tilanne 2020 ja näkymät 2021

- Alkuvuoden mekaanisen metsäteollisuuden lakko heijastuu koko vuoden sahatavaran ja vanerin tuotantoon.
- UPM sulki heinäkuun lopussa Jyväskylän vaneritehtaan (100 000 m³ koivu- ja havuvaneria).
- Metsä Fibre ilmoitti rakentavansa Raumalle 2022 käynnistyvän mäntysahan (750 000 m³).
- Pandemian aikana rakentamista on pyritty pitämään yllä useissa maissa. Lisäksi ja tee se itse –rakentamisen suosio on tukenut sahatavaran kysyntää.
- Havusahatavaran hintataso noussut etenkin Pohjois-Amerikassa mutta myös Euroopassa.
- Suomen sahatavaran vientihinnan lasku taittui kesällä ja myös vientimäärät lähentyneet viime vuoden lukuja.
- Talouksien sekä rakentamisen alkaessa vähitellen elpymään ensi vuonna myös Suomen sahatavaran tuotanto ja vienti kasvavat.

Havusahatavaran vientimäärä ja nimellinen vientihinta 2009–2021e

- 2020
 - Sahatavaran tuotanto ja vienti vähenevät
 - Sahatavaran vientihinnan lasku taittuu
- 2021
 - Vientimarkkinat elpyvät, mikä heijastuu vientimääriin, -hintaa ja tuotantoon

Lähteet: Tulli ja Luke.

Raakapuumarkkinat

- Suhdanteen pohja on saavutettu kuluvana vuonna puumarkkinoilla – elpyminen alkaa puutuoteteollisuuden, erityisesti sahatavaran ja tukkien kysynnän vetämänä.
- Teollisuuspuun hakkuut vähenevät kuluvana vuonna 12 prosenttia ja lisääntyvät ensi vuonna 4 prosenttia.
- Tukkien kantohinnat ovat vuosikeskiarvona kuluvana vuonna laskussa, kuitupuiden kantohinnat viime vuoden tasolla. Ensi vuonna tukkien kantohinnat nousevat 3–4 prosenttia, kuitupuiden 0–3 prosenttia.
- Raakapuun tuonti kasvaa 8 prosenttia kuluvana vuonna ja Venäjän osuus tuonnista on noussut, tuonnin määrä säilyy ensi vuonna kuluvan vuoden tasolla.

Teollisuuspuun hakkuut ja raakapuun tuonti

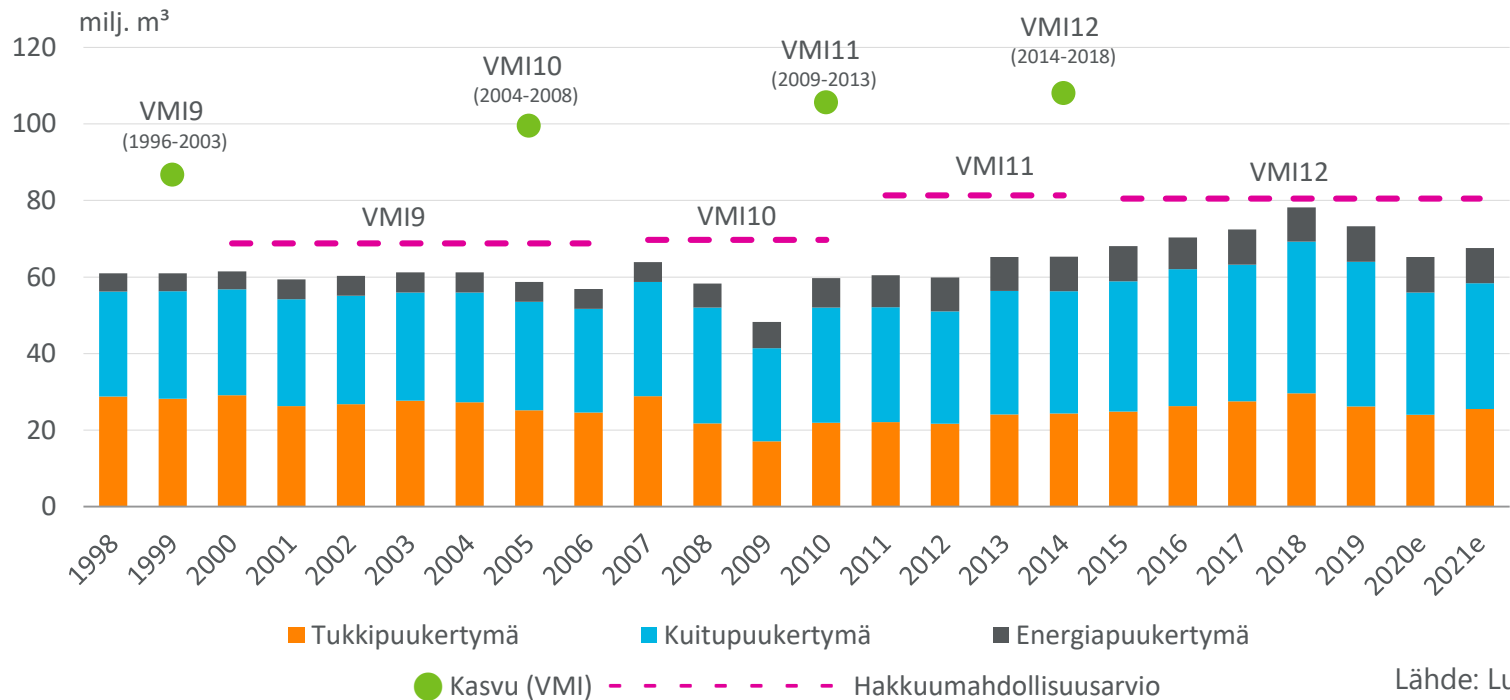
Raakapuulaji/ omistajaryhmä	2019 milj. m ³	2020e milj. m ³	Muutos %	2021e milj. m ³	Muutos %
Teollisuuspuun hakkuut, yht. ¹	63,7	56,0	-12	58,4	4
Yksityismetsät ²	53,1	46,0	-13	47,9	4
Yhtiöt ja Metsähallitus	10,6	10,0	-6	10,5	5
Tukkipuu	26,0	24,0	-8	25,5	6
Kuitupuu	37,7	32,0	-15	32,9	3
Raakapuun tuonti	11,1	12,0	8	12,0	0
Teollisuuspuun hakkuut ja raakapuun tuonti	74,8	68,0	-9	70,4	4

¹ Teollisuuspuun hakkuutilaston tiedonkeruu on laajennettu vuodesta 2015 alkaen kaikkeen metsänhoitoyhdistysten kautta korjattuun puuhun. Se on lisännyt tilastoituja teollisuuspuun hakkuita.

² Sisältää kunnat, seurakunnat ym.

Lähteet: Luke ja Tulli.

Teollisuus- ja energiapuun hakkuut suhteessa hakkuumahdollisuuksiin ja metsien kasvuun

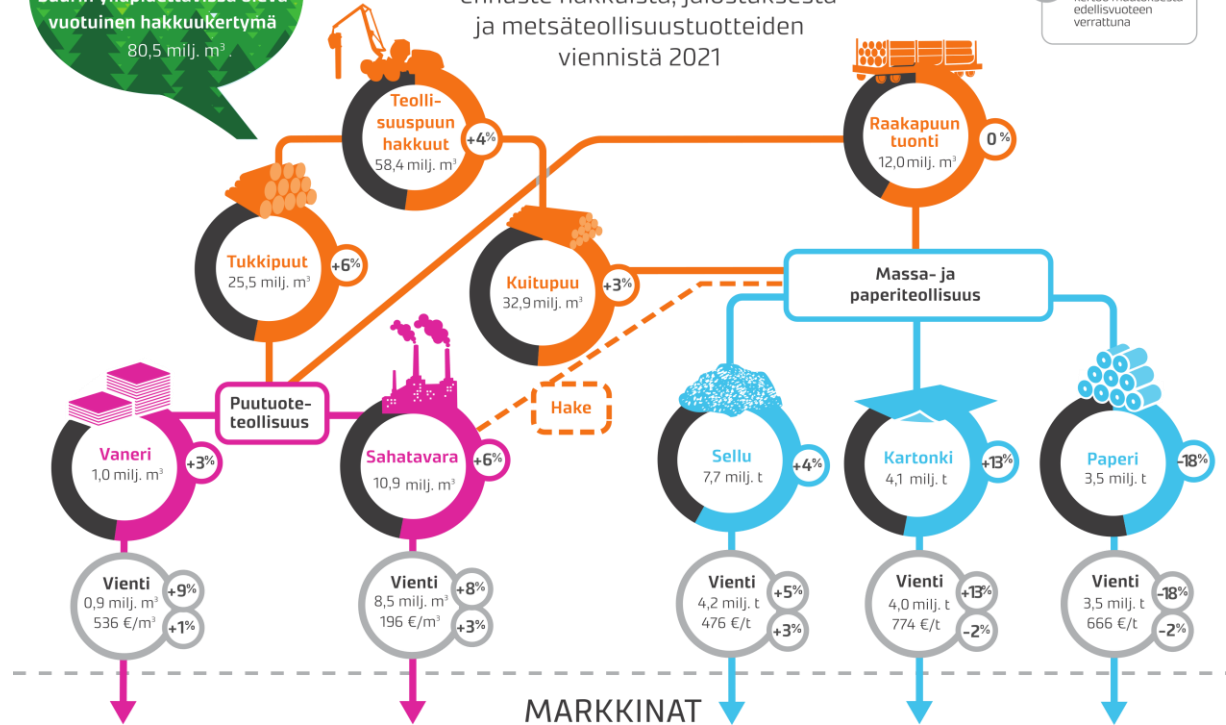
Lähde: Luke

Puuvarat
2,5 mrd m³
Suurin ylläpidettävissä oleva
vuotuinen hakkuukertymä
80,5 milj. m³

KANNOLTA MARKKINOILLE

- ennuste hakkuista, jalostuksesta
ja metsäteollisuustuotteiden
viennistä 2021

%
kertoa muutoksesta
edellisvuoteen
verratuna

Julkaisu:

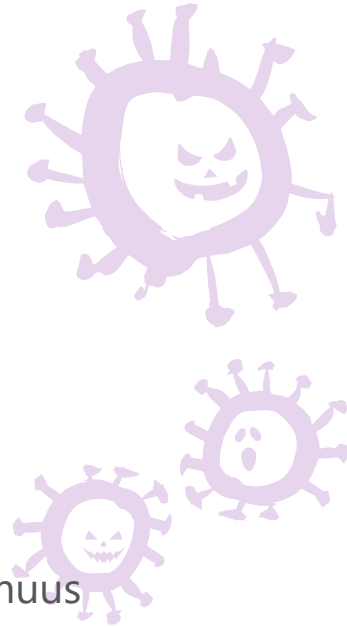
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/546322/Suhdannekatsaus_2020_2021_PDFA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Luken selvitys: Kuinka COVID-19 -pandemia vaikuttaa luonnonvara-alan elinkeinoihin?

Selvityksen tavoitteet

- Millaisia vaikutuksia vaihtoehtoisissa tulevaisuutta kuvaavissa kehityksissä kohdistuu 2020-luvulla
 - metsäsektorille,
 - luontoon perustuvaan matkailu- ja luonnontuotealaan sekä
 - maa-, elintarvike- ja kalatalouteen
- Selvityksen arviot perustuvat lokakuun 2020 alun tilannekuvaan
- Koronapandemian osalta on edelleen esillä tilanteen etenemisen epävarmuus
- Neljä vaihtoehtoista kehityskulkua nykytiedon valossa
- Tutkimuksessa hyödynnettiin kansantalouden ja terveyden eri asiantuntijatahojen julkaisemia raportteja, selvityksiä ja tilannekatsauksia
- Raportti: <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/546424>

Tarkastellut vaihtoehtoiset skenaariot

1. Nopea palautuminen

- Epidemia hiipuu loppuvuoden aikana, rokotteen käyttöönotto toteutuu laajasti ja tehokkaasti
- Talous elpyy nopeasti
- Yhteiskuntien toiminta normalisoituu parin vuoden kuluessa

2. Hidas elpyminen

- Epidemiaa ei saada täysin hallintaan, tartuntapiikkejä esiintyy
- Talouden elpyminen vaatii useamman vuoden
- Hidasta elpymistä nykyisiä yhteiskuntarakenteita vahvistaen

3. Pitkäkestoinen elpyminen

- Epidemiaa ei saada hallintaan, rajoitustoimia tarvitaan jatkuvasti
- Talouden elpyminen vie vuosikymmenen
- Yhteiskuntarakenteet ovat koetuksella

4. Rakenteiden ja instituutioiden romahdus

- Epidemiaa ei saada hallintaan, uusia uhkiakin ilmaantuu
- Talouset eivät pääse elpymään, velkaantuminen kriisin tukitoimien ja elvytyksen johdosta
- Yhteiskuntarakenteet muuttuvat

Metsäsektoriin vaikuttavat monet megatrendit jo ennestään

Ilmastonmuutos, digitalisaatio, demografiset muutokset, ympäristötietoisuus, kulutustottumusten muutokset, kilpailevat maankäyttömuodot...

Koronapandemia vahvistaa joidenkin megatrendien vaikutusta, joihinkin se ei vaikuta, osa heikkenee

Todennäköisiä seurauksia:

- Entisestään lisääntyvä nettikauppa ja tarve pakkausmateriaaleille
- Entisestään lisääntyvä sähköinen tiedonvälitys paperilehtien sijasta
- Lisääntyvä hygieniatuotteiden tarve → kasvava pehmopaperien kysyntä
- Luonnon virkistyskäytön suosion kasvu

Kuva: Erkki Oksanen, Luke

Skenaariot →	Nopea palautuminen	Hidas elpyminen	Pitkäkestoinen elpyminen	Rakenteiden ja instituutioiden romahdus
Keskeiset muutoskohteet ↓				
Perinteisten metsätuotteiden kysyntä	Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä heikkenee, pehmapapereiden ja hygienia tuotteiden kysyntä lähtee lievään nousuun. Sellun ja pakkausmateriaalien kysyntä palaa normaaliksi. Puutuoteteollisuuden tuotteiden kysyntä elpyy.	Paino- ja kirjoituspaperin kysynnän heikkeneminen voimistuu, pehmapapereiden ja hygienia tuotteiden kysyntä lievään nousuun. Sellun ja pakkausmateriaalien kysyntä palaa normaaliksi pienellä viiveellä. Puutuoteteollisuuden tuotteiden kysyntä elpyy muutaman vuoden päästä.	Kysyntä pysyy heikkona. Sellun ja kartonkien kysyntää tukee fossiilisista raaka-aineista luopuminen ja kuluttajapreferenssien muutos, mutta heikko talouskasvu vaikuttaa vastakkaiseen suuntaan. Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto on pudonnut vähäiseksi. Investointien ja rakentamisen heikkous ei tue sahatavaran ja vanerin kysyntää.	Heikko talouskasvu supistaa kaikkien metsäteollisuustuotteiden kysyntää. EU:n hajoamisen jälkeen joudutaan tekemään lukuisia erillisiä kauppasopimuksia.
TKI-toiminta	Julkista rahaa käytettävissä TKI- ja ympäristönsuojelua tukevaan toimintaan.	Elvytyspaketit auttavat TKI-toimintaa, uusia tuotteita kehitetään pitkällä aikavälillä.	Panostukset TKI-toimintaan vähenvät ja tuottavat hitaasti tulosta.	TKI ja yritysten vienti sakkaavat, ei investointivaraa.
Uudet puupohjaiset tuotteet	Vahvan elvytyksen tuella TKI etenee, pilottitehtaita rakennetaan ja uusia tuotteita saadaan markkinoille vuosikymmenen puolivälin aikana.	Muovia korvataan biopohjaisilla pakkausmateriaaleilla. Uusia tuotteita saadaan markkinoille vuosikymmenen aikana.	Epidemian pitkittyminen tarkoittaa pakkausmateriaalien kysyntää. Ympäristöön ja suojeluun enmistä vähemmän rahaa käytettävissä. Epävarmuus rajoittaa investointipäätösten tekemistä uusiin tuotteisiin.	Pakkaaminen kasvaa, mutta muovin vahva asema pakkausmateriaalina säilyy. Ympäristötietoisuus heikkenee. Investointeja ei toteuteta.

Skenaariot →	Nopea palautuminen	Hidas elpyminen	Pitkäkestoinen elpyminen	Rakenteiden ja instituutioiden romahdus
Keskeiset muutoskohteet ↓				
Metsäenergian käyttö	Metsäenergian käyttö ja saatavuus ennallaan, hinta nousee hie- man.	Metsäenergian käyttö ennallaan, hinta nousee, saatavuus muuttuu epävarmemmaksi.	Metsäenergian hinta nousee ja saatavuus heikkenee, kotimaisen tuotannon supistuessa energiaan ohjautuvia sivuvirtoja vähän käy- tössä.	Biomassan saatavuus heikkenee merkittävästi, energianhuoltovar- muus vaarassa.
Suomalaisen tuotannon kil- pailukyky	Kilpailukyky palautuu nopeasti en- nalleen markkinoiden vetäessä, tätä tukevat yritystoimintaa tuke- vat politiikkatoimet.	Kilpailukyky palautuu vähitellen koronaa edeltävälle tasolle mark- kinoiden vetäessä.	Kilpailukyky heikkenee. Puutuote- teollisuuden heikko kassavirta ra- joittaa uudistumista.	Kilpailukyky heikkenee, koska lop- putuotteiden markkinat sijaitse- vat Suomen ulkopuolella ja esim. logistiikkakustannukset syövät kannattavuutta. Rajut valuutta- kurssivaihtelut vaikeuttavat yri- tysten ennakointia.
Metsänhoito ja panostus il- mastomuutoksen, vesistö- kuormituksen ja luonnon monimuotoisuuden hallin- taan	Rahoitusta käytössä sekä metsän- hoitoon (mm. Kemera) että mui- hin käyttömuotoihin. Monimuo- toisuus- ja ilmastonäkökohdat voidaan huomioida.	Metsänhoitotöiden määrä palau- tuu hitaasti pandemiaa edeltä- välle tasolle, suojelu ei toteudu ai- van toivotulla tavalla.	Taloustilanteen epävarmuus ja raakapuun heikot kantohinnat vaikuttavat metsänomistajien puunmyyntikäyttäytymiseen sekä metsien hoitohalukkuuteen. Hoi- torästit lisääntyvät. Metsänhoitoon, suojeluun ja kes- tävyyyteen liittyviä kaikkia toimia ei pystytä rahoittamaan, joutu- taan leikkauksiin.	Metsänhoitoon, suojeluun ja kes- tävyyyteen liittyviä toimia ei pys- tytä rahoittamaan valtion heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.
Digitalisaatio	Uusia digitaalisia kaupankäynti- tapoja otetaan käyttöön, vauhdittaa digitalisaatiota myös puunkor- juussa.	Digitaaliset alustat vakiintuvat käyttöön koko ketjussa, digiratkai- suja vahvasti käytössä ja uusia ke- hitellään.	Puukauppa siirtyy suurimmaksi osaksi verkkoon, uusia digitaalisia ratkaisuja otetaan käyttöön myös puunkorjuussa.	Ei yhtenäistä TKI-panostuksia digi- talisaatioon.

Vaikutukset metsäsektoriin skenaarioissa nopea palautuminen (1) ja hidas elpyminen (2)

- Vienti ja tuotanto vähenevät 2020 ja kasvavat 2021
 - Skenaariossa 2 paluu normaaliin tapahtuu viiveellä ja kasvu hidasta
- Pandemiaa edeltävään tilanteeseen ei palata kummassakaan skenaariossa:
 - Paino- ja kirjoituspaperin kysynnän väheneminen aiempaa jyrkempää, paperikoneiden sulkemiset jatkuvat
 - Pakkausmateriaalien ja pehmopapereiden kysyntä säilyy aiempaa korkeammalla tasolla, ylläpitää sellun kysyntää
- Vahvan elvytyksen tuella TKI voi edetä (skenaariot 1&2)
- Ilmastotoimet suosivat puurakentamista, mikä kasvattaa rakennepuutuotteiden kysyntää
- Skenaariossa 2 metsänhoitotöiden määrä palautuu hitaasti pandemiaa edeltävälle tasolle, suojele ei toteudu aivan toivotulla tavalla

Vaikutukset skenaarioissa pitkäkestoinen elpyminen (3) ja rakenteiden ja instituutioiden romahdus (4)

- Maailmantalouden hidas kasvu pitää metsäteollisuuden kysynnän heikkona tai erittäin heikkona
 - Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä vähenee jyrkästi
 - Pakkausmateriaalien kysynnän kasvu kituliaampaa ja vain osa kasvusta kohdistuu puukuitupakkauksiin
 - Rakentamisessa yksityiset investoinnit vähenevät supistaen puutuotteiden kysyntää
- Epävarmuus lisääntyy ja pienentää yritysten kassavirtaa, hidastaa investointeja ja T&K-toimintaa sekä alentaa valtion verokertymää
- Fossiilisia raaka-aineita korvaavien puupohjaisten tuotteiden kehitystyö pakkaamisessa ja tekstiilialalla hidastuu haitaten ilmastotavoitteiden toteutumista.
- Kantorahatulot alenevat vähentäen metsänhoitotoimia
- Taloustilanteen epävarmuus ja raakapuun heikot kantohinnat vaikuttavat metsänomistajien puunmyyntikäyttäytymiseen sekä metsien hoitohalukkuuteen. Hoitorästit lisääntyvät. Metsänhoitoon, suojeluun ja kestävyYTEEN liittyviä kaikkia toimia ei pystytä rahoittamaan, joudutaan leikkauksiin.
- Metsäteollisuuden sivutuotteiden saatavuus heikentyy -> energiantuotannon huoltovarmuus?

Yhteenveto: Metsäsektorin rakennemuutos voimistuu

- Graafisten papereiden tuotannon väheneminen voimistuu, muiden tuotteiden näkymät sidoksissa talouskasvuun
- Digitalisaatio voimistuu koko metsäsektorilla
- Varmistettava riittävä TKI-panostus uusiin tuotteisiin, jotta Suomen metsäsektori pystyy hyötymään muuttuvasta kysynnästä ja siirtymään vähemmillä vaurioilla uudenlaiseen tuotantorakenteeseen
- Uusien tuotteiden kehitystyö on hidasta, mutta monet ovat jo pilottivaiheessa ja voivat tulla markkinoille tällä vuosikymmenellä
- Onko Suomi on kilpailukykyinen vaihtoehto, kun tehdään päätöksiä uusien tuotantolaitosten sijoittumisesta?

